

1. DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW Z OPINIĄ PPP

Zgodnie z § 6.1. Rozporządzeniem MEN i S z dnia 7 września 2004r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów (...) „nauczyciel jest obowiązany na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej **dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.**”

Zaburzenia rozwojowe to klasa zaburzeń dziecięcych, charakteryzujących się poważnym zniekształceniem funkcjonowania społecznego, poznawczego, ruchowego i językowego. Obejmuje przypadki głębszego stopnia odchylenia od norm rozwojowych (M. Bogdanowicz).

Do zaburzeń rozwojowych należą: niesłyszenie, niedosłyszenie, niewidzenie, niedowidzenie, niepełnosprawność ruchowa, upośledzenie umysłowe, autyzm, zespół Aspergera, niepełnosprawności sprzężone, choroby przewlekłe, zaburzenia psychiczne, niedostosowanie społeczne, zaburzenia zachowania. Uczniowie z w/w zaburzeniami wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki - treści, metod i warunków pracy, dlatego otrzymują z poradni **orzeczenia do kształcenia specjalnego**. W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie dostosowanie wymagań może nastąpić na podstawie tego orzeczenia.

Odchylenia rozwojowe są to indywidualne opóźnienia rozwoju w stosunku do ustalonych norm, nie będące jednak zaburzeniami z uwagi na niewielkie nasilenie objawów, ograniczony zakres i czas trwania (M. Bogdanowicz). Do odchylenia rozwojowych należy m.in. inteligencja niższa niż przeciętna.

Specyficzne trudności w uczeniu się to z kolei specyficzne rozwojowe zaburzenia umiejętności szkolnych i zaburzenia w uczeniu się, które nie są spowodowane niskimi możliwościami intelektualnymi, słabym poziomem dydaktycznym szkoły lub czynnikami kulturowymi.

Uczniowie z tych trzech grup należą do uczniów o **specjalnych potrzebach edukacyjnych**. Do tej grupy można byłoby również zaliczyć uczniów zdolnych.

Uczniowie z odchyleniami rozwojowymi i specyficznymi trudnościami w uczeniu się otrzymują z poradni **opinie w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych**.

Podstawowym celem dostosowania wymagań jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno-motywacyjnej. Dostosowanie polega na **modyfikacji procesu edukacyjnego**, umożliwiającej uczniom sprostanie wymaganiom. **Obszary dostosowania** obejmują:

- **warunki procesu edukacyjnego** tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne
- **zewnętrzną organizację nauczania** (np. posadzenie ucznia słabo słyszącego w pierwszej ławce)
- **warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności** (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania)

RODZAJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	SYMPTOMY TRUDNOŚCI	SPOSOBY DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PRZYKŁADOWE METODY I FORMY PRACY Z UCZNIEM	SPRZĘT I ŚRODKI DYDAKTYCZNE
<p>Niepełnosprawność intelektualna, Obniżenie wymagań i dostosowanie ich do możliwości ucznia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • słabe wyniki w nauce, pomimo dużego nakładu pracy i intensywnej stymulacji rozwoju • trudności w rozumowaniu i logicznym myśleniu we wszystkich jego formach i przejawach • niski poziom rozwoju słowno-pojęciowego • <u>uczniowie ci mają problemy</u> <p><u>Z:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wewnętrzną organizacją nowo nabytej wiedzy i integrowaniem jej z już posiadaną - generalizowaniem wiedzy oraz wykorzystywaniem jej w różnych dziedzinach - opanowaniem materiału o charakterze abstrakcyjnym (uczniowie ci zdecydowanie łatwiej pracują i uczą się na materiale konkretnym) - umiejętnością myślenia przyczynowo-skutkowego - dokonywaniem porównań między zbiorami (różnicowanie i szukanie podobieństw) - umiejętnością odróżniania cech istotnych od nieistotnych - dokonywaniem uogólnień, szczególnie o charakterze 	<ul style="list-style-type: none"> • omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności • pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie • podawanie poleceń w prostszej formie • unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć • częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu • unikanie pytań problemowych, przekrojowych • wolniejsze tempo pracy • szerokie stosowanie zasady pogładowości • odrębne instruowanie • zadawanie do domu tyle, ile uczeń jest w stanie wykonać samodzielnie • zajęcia dodatkowe w ramach zespołu dydaktyczno-wyrównawczego, gdzie należy oprócz wyjaśniania bieżących zagadnień programowych usprawniać funkcje poznawcze (procesy intelektualne i percepcyjne) - zajęcia dodatkowe są niezbędne, bowiem uczeń z inteligencją niższą niż przeciętna nie jest w stanie opanować tych umiejętności tylko dzięki pracy na lekcji i samodzielnej nauce własnej w domu; • nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy • korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • metoda praktycznego działania (konstruowanie, manipulowanie działaniem) • metody samodzielnych doświadczeń • metody zadań stawianych do wykonania, • metoda obserwacji (zmian) • metoda odgrywania ról (inscenizacje teatralne) • drama • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem) • metody ćwiczeń utrwalających, • stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzeć, słuchanie i dotykanie) • metoda wpływu osobistego (wysuwanie sugestii, działanie przykładem osobistym, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty) • metoda P. Dennisona (gimnastyka mózgu – kinezojologia edukacyjna) 	<ul style="list-style-type: none"> • wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • pomoce audiowizualne, np. projektory • tablice interaktywne • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • kalkulatory

	<p>werbalnym</p> <ul style="list-style-type: none"> • myślenie charakteryzuje: konkretyzm i mała samodzielność • często uczą się „na pamięć” bez zrozumienia treści • ich trudności nasilają się wraz z pokonywaniem kolejnych poziomów edukacji • konieczne jest dostosowanie zarówno w zakresie formy, jak i treści wymagań • nie kwalifikują się do szkoły specjalnej dla upośledzonych umysłowo, a program szkoły ogólnodostępnej jest dla nich trudny, a przede wszystkim zbyt szybko realizowany 			
MATEMATYKA, FIZYKA, CHEMIA				
	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z wykonywaniem bardziej złożonych działań • trudność z pamięciowym przyswajaniem i/lub odtwarzaniem z pamięci wyuczonych treści (np. tabliczka mnożenia, skomplikowane wzory, układy równań) • problem z rozumieniem treści zadań • potrzeba większej ilości czasu na zrozumienie i wykonanie zadania 	<ul style="list-style-type: none"> • częste odwoływanie się do konkretności (np. graficzne przedstawianie treści zadań), szerokie stosowanie zasady pogłębienia • omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej) • podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części) • wydłużanie czasu na wykonanie zadania • podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w razie potrzeby udzielenie pomocy, wyjaśnień • mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania • zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie samodzielnie wykonać • potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń dla przyswojenia danej partii materiału. 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz upośledzenie umysłowe lekkiego stopnia) 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór środków dydaktycznych do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz upośledzenie umysłowe lekkiego stopnia)
<p>Specyficzne trudności w uczeniu: Dysleksja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wolne tempo uczenia się i zaskakująco niskie osiągnięcia w nauce, nieaktywny styl uczenia się • nieudolność w przetwarzaniu informacji, trudności w czytaniu przekładające się często również na problemy ze zrozumieniem treści • trudności w wykonywaniu zadań wymagających oderwania od konkretności, dostrzeżenia i wyobrażenia sobie układu przestrzennego • trudności z prawidłowym spostrzeganiem i różnicowaniem elementów graficznych • trudności z dokonywaniem syntezy skomplikowanych układów na podstawie danych elementów, • wolne tempo czytania, zniekształcenia wyrazów • trudności w werbalizowaniu myśli i sądów, poprawnym budowaniu zdań i zwrotów, trudności w rozumieniu złożonych poleceń słownych i dłuższych ustnych wypowiedzi • błędy w pisaniu typu wzrokowego i słuchowego 	<ul style="list-style-type: none"> • kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału) • ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisanie zmniejszyć ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy ucznia. Formy te należy stosować zamiennie – uczeń pozostawiony w klasie dłużej niż rówieśnicy, narażony na komentarze z ich strony sam zaczyna rezygnować z dodatkowego czasu • pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości, wskazane jest, zatem stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania • wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych, sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału, pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne • unikać wrywania do odpowiedzi, jeśli to możliwe uprzedzić ucznia (na przerwie lub na początku lekcji), że będzie dzisiaj pytany, w ten 	<ul style="list-style-type: none"> • metody problemowe rozwijające umiejętność krytycznego myślenia • stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykanie) • metody poszukujące • metody kierowania samodzielną pracą ucznia • metody oparte na działaniu praktycznym • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem) • metoda obserwacji • drama • metody ćwiczeń utrwalających 	<ul style="list-style-type: none"> • wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • filmy i wideoklipy z napisami • teksty z Internetu • oprogramowanie tworzące mapy opowiadań • terminarze lub „przypomincze” komputerowe • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • dyktafony • kalkulator

	<ul style="list-style-type: none"> niezdolność przewidywania konsekwencji społecznych, niska motywacja nieuwaga, rozkojarzenie słaba organizacja nadpobudliwość, impulsywność 	<p>sposób umożliwi mu przypomnienie wiadomości, skoncentrowaniu się, a także opanowanie zapięcia emocjonalnego często blokującego wypowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> dobrze jest posadzić ucznia blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu należy zadbać o to, aby zadania były interesujące, warto zmieniać sposoby nauczania, modyfikować zadania tak, aby były one interesujące i nowatorskie – pozwoli to zdobyć uwagę ucznia nagradzać ucznia za poprawę wyników w nauce, nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy 		<ul style="list-style-type: none"> pomoce audiowizualne, np. projektory
Dysleksja	<ul style="list-style-type: none"> MATEMATYKA, FIZYKA, CHEMIA nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych niepełne rozumienie treści zadań, poleceń trudności z wykonywaniem działań w pamięci, bez pomocy kartki problemy z zapamiętywaniem reguł, definicji, tabliczki mnożenia problemy z opanowaniem terminologii (np. nazw, symboli pierwiastków i związków chemicznych) błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych (z wieloma zerami i miejscami po przecinku) przestawianie cyfr (np. 56-65) nieprawidłowa organizacja przestrzenna zapisu działań matematycznych, przekształcania wzorów mylenie znaków działań, odwrotne zapisywanie znaków nierówności nieprawidłowe wykonywanie wykresów funkcji trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną w geometrii niski poziom graficzny wykresów i rysunków, nieprawidłowe zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> naukę tabliczki mnożenia, definicji, reguł, wzorów, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp. materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji 	<ul style="list-style-type: none"> dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja) 	<ul style="list-style-type: none"> dobór środków dydaktycznych do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja)
Dyskalkulia	<ul style="list-style-type: none"> trudności w liczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> oceniaamy przede wszystkim tok rozumowania, a nie techniczną stronę liczenia. Uczeń ma, bowiem skłonność do przestawiania kolejności cyfr w liczbie i przez to jej zapis jest błędny. Zły wynik końcowy wcale nie świadczy o tym, że dziecko nie rozumie zagadnienia dostosowanie wymagań dotyczy wyłącznie formy sprawdzenia wiedzy poprzez koncentrację na prześledzeniu toku rozumowania w danym zadaniu i jeśli jest on poprawny - wystawienie uczniowi oceny pozytywnej 	<ul style="list-style-type: none"> dobór metod dostosowanych do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja) 	<ul style="list-style-type: none"> kalkulator tablice z wzorami matematycznymi arkusze kalkulacyjne

		<ul style="list-style-type: none"> nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy 		
Dysgrafia	<ul style="list-style-type: none"> brzydkie, nieczytelne pismo 	<ul style="list-style-type: none"> Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne. Np., jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepytac ustnie z tego zakresu materiału. wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów) nie krytykować estetyki pisma, nie oceniać negatywnie wobec klasy Korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego, który zapisuje odpowiedzi ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja) 	<ul style="list-style-type: none"> komputer z oprogramowaniem „przewidyującym” słowa edytory (umożliwiające sprawdzanie poprawności gramatycznej)
Dysortografia	<ul style="list-style-type: none"> trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym itd. 	<ul style="list-style-type: none"> dostosowanie wymagań dotyczy wyłącznie formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu robić sprawdziany polegające na uzasadnianiu pisowni wyrazów, odwołując się do znajomości zasad ortograficznych, oceniać odrębnie merytoryczną stronę pracy i odrębnie poprawność pisowni, nie wpisując tej drugiej oceny do dziennika dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki należy pozwolić uczniom na korzystanie ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych nie krytykować i nie oceniać negatywnie wobec klasy za błędy ortograficzne, fonetyczne, interpunkcyjne itd. 	<ul style="list-style-type: none"> dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja) 	<ul style="list-style-type: none"> komputer z oprogramowaniem sprawdzającym poprawność pisowni

UWAGA

uczeń z orzeczeniem PPP jest w stanie opanować konieczne i podstawowe wiadomości zawarte w programie nauczania ale wymaga to od niego znacznie więcej czasu i wkładu pracy, w porównaniu z pozostałymi uczniami w klasie. Przy ocenie osiągnięć ucznia z każdego typu niepełnosprawnością należy szczególnie doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

OCENIANIE UCZNIÓW Z ORZECZENIEM PPP

Zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów reguluje rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007 r., Nr 83, poz. 562 z późn. zm.)

Szczególnie ważne jest, aby ocena pełniła funkcję: motywacyjną, wspierającą oraz informacyjną.

Ocena w wymiarze motywacyjnym powinna być:

- pozytywna, czyli podkreślająca umiejętności dziecka oraz wszelki włożony w pracę wysiłek
- jawna i jasna, czyli w postaci komentarza ustnego lub pisemnego połączonego z pełnym wyjaśnieniem kryteriów oceny
- rozstrzygnięta zawsze na korzyść ucznia w sytuacji niejednoznacznej kryterialnie
- uwzględniająca możliwości i potrzeby ucznia, czyli odpowiadająca jego aspiracjom, służąca realizacji zasady podmiotowości ucznia

Ocena w wymiarze wspierającym powinna:

- uwzględniać postępy, a nie wyłącznie efekty
- być ukierunkowana na każdego ucznia osobno
- brać pod uwagę wyjątkowe i specyficzne cechy każdego ucznia włącznie z jego zainteresowaniami, ograniczeniami oraz właściwym jemu tempem pracy
- odwoływać się do podstawy programowej, a nie stosowanego przez nauczyciela programu nauczania

Ocena w wymiarze informacyjnym powinna:

- dostarczać uczniowi informacji na temat czynionych przez niego postępów w nauce
- wskazywać rodzicom ucznia jego osiągnięcia na poszczególnych etapach procesu edukacji
- stanowić dla innych nauczycieli punkt odniesienia co do rzeczywistych możliwości ucznia w danym zakresie programowym

Odwołując się do ogólnych zasad oceniania ucznia z niepełnosprawnością należy podkreślić, że zadaniem nauczyciela danego przedmiotu jest ocenienie osiągnięć ucznia w stosunku do stopnia realizacji zmodyfikowanego na jego potrzeby programu.